

پیش بینی کارشناسان بانک جهانی درباره تحولات پسا تحریم

«کاهش قطعی هزینه صادرات ایران با رفع تحریم‌ها»

"قاسم دهقان"

فاصله ۴ تا ۶ ماهه ای که به عنوان فرصت زمانی از مرحله حصول توافق جامع و نهایی میان ایران و جمع مشترک ۶ قدرت برتر جهان و تایید بر چیده شدن کامل تحریم‌های بین‌المللی ایران از سوی گروه مذاکره‌کننده، تا موعد اجرایی شدن مفاد این توافق که لغو تمامی تحریم‌های ایران را نیز شامل می‌شود، تبدیل به یک مقطع زمان پر تب و تاب برای همه طرف‌های مذاکره‌کننده و به طور ویژه، برای ایران و آمریکا شده است.

از همان نخستین ساعات اعلام رسمی نهایی شدن توافق جامع هسته‌ای در روز ۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵ (۲۴ تیر ۱۳۹۴) حجم انبوهی از اخبار و گزارش‌های خبری مختلف، فضای رسانه‌ای بیشتر کشورهای جهان را در بر گرفت و این وضعیت کماکان نیز ادامه دارد. روزی سپری نمی‌شود که در آن خبری هر چند کوتاه اما مهم - در رابطه با تحولات و پیامدهای ناشی از این توافق یا اظهار نظر‌های مسوولان ارشد و رده بالا در کشورهای طرف مذاکره، در سطح بین‌المللی منتشر نشود.

نهاد‌های مرجع بین‌المللی نظیر سازمان ملل متحد، بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول و سایر مراجع و نهاد‌های جهانی (به ویژه در حوزه اقتصاد و در بازارهای مالی دنیا) از جمله مطرح‌ترین این نهادها محسوب می‌شوند و می‌توان با مراجعه به وب‌سایت‌های رسمی آن‌ها، آخرین تحولات مربوط به این رویداد مهم و تاریخی را پیگیری

شد. بانک جهانی در روزهای اخیر و در همین راستا، دو مطلب خبری مربوط به توافق هسته ای ایران و ۱+۵ و پیامدها و حواشی آن را در سایت رسمی خود قرار داده است، گزارشی از واشنگتن درباره تاثیرات آینده و پیامدهای ناشی از اجرای مراحل توافق که چکیده آن را می توان در این جمله خلاصه کرد: «لغو تحریم های ایران به صورت کامل، منجر به کاهش قیمت جهانی نفت و تقویت اقتصاد ایران خواهد شد، اگر به درستی مدیریت شود.» این تحلیل اقتصاددانان بانک جهانی، مواردی را به عنوان دستاوردهای ایران - البته در صورت اجرایی شدن توافق و برچیده شدن دیوارهای تحریم - برشمرده است که نخستین مورد آن (مانند سایر گزارش ها و اظهار نظرهای مرتبط با این موضوع) به پیامدهای حضور دوباره و کامل ایران در بازار جهانی نفت اختصاص دارد، بازگشت کامل ایران به قافله جهانی اقتصاد به طور مشخص تاثیرات خود را بر بازار بین المللی مبادلات نفتی، اقتصاد ایران و همچنین شرکای تجاری ایران نشان خواهد داد.

علاوه بر این، کاهش ملموس هزینه های تجارت خارجی ایران به همراه افزایش قطعی حجم تجارت خارجی این کشور به ویژه رشد صادرات (نفتی و غیر نفتی) از دیگر رویدادهایی است که وقوع آن حتمی خواهد بود و کارشناسان ارشد اقتصاد در بانک جهانی تخمین می زنند که این رشد قطعی در صادرات ایران، اعم از صادرات نفتی و غیر نفتی در نخستین سال حضور تمام قد ایران حداقل به ۱۷ میلیارد دلار خواهد رسید که معادل ۳/۵ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور خواهد بود.

همچنین حجم سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران نیز در نخستین سال (از دوران پسا تحریم) به ۳ میلیارد دلار می رسد که دو برابر میزان آن در یک سال گذشته است.

دومین مطلبی که بانک جهانی در رابطه با ایران و تحولات اخیر منتشر کرده است، گزارشی به صورت پرسش و پاسخ است. این بانک پیش از این و در غالب نظر خواهی اینترنتی از مراجعان به وب سایت خود خواسته بود پرسش های (احتمالی) خود را از طریق پست الکترونیکی با کارشناسان این بانک در میان گذاشته و پاسخ کارشناسان را دریافت کنند.

لازم به ذکر است با توجه به تعداد زیاد سوالات که از سراسر جهان برای بانک جهانی ارسال شده و در عین حال نکته های مشترک و شباهت های بسیاری نیز در این سوال ها وجود داشت، مجموعه این پرسش ها به صورت چند سوال جامع و اقدام شده، در این گزارش مطرح شده و اقتصاددان ارشد بانک جهانی با گرایش و تخصص در حوزه مسایل خاومیانه و شمال آفریقا دکتر شانتادواراجان، پاسخگوی این سوالات بوده است.

بر چیده شدن تحریم های اقتصادی ایران چه پیامدهای اقتصادی در پی خواهد داشت؟

بازر ترین تاثیر این اقدام به شکل افزایش صادرات نفت ایران نمایان خواهد شد و کاهش روزانه یک میلیون بشکه ای صادرات نفت این کشور که به دنبال تشدید تحریم ها علیه آن در سال ۲۰۱۲ رخ داده بود بار دیگر و در زمانی کوتاه به حجم صادرات نفت ایران افزوده خواهد شد. ما اعتقاد داریم حدود یک سال زمان لازم است تا ایران به جایگاه اصلی خود به عنوان یکی از صادر کنندگان عمده نفت جهان که تا پیش از سال ۲۰۱۲ در اختیار داشت، برسد. حتی در نقطه شروع این روند، ایران آمادگی دارد فروش نفت خود را با افزایش ۳۰ تا ۴۰ میلیون بشکه در هر روز آغاز کند.

در حوزه صادرات نیز با توجه به اینکه در پی تشدید تحریم های ایران، عرضه پوشش های بیمه ای بین المللی برای صادرات این کشور ممنوع شده و هزینه های صادراتی تا حد قابل توجهی افزایش پیدا کرده بود، با لغو تحریم ها بخش زیادی از هزینه های مازاد تحمیل شده به حوزه صادرات ایران کاهش پیدا خواهد؛ دو حوزه تولیدات خودرو و داروسازی نیز از جمله دیگر حیطه هایی به شمار می روند که با لغو تحریم های ایران از منافع آن سود خواهند برد.

لغو تحریم ها برای جامعه ایرانیان و از بعد اجتماعی چه پیامدهایی می تواند در پی داشته باشد؟

درباره اثرات اجتماعی و دستاوردهای لغو تحریم برای جامعه ایران پژوهش کاملی انجام نشده است. اما برخی از تحلیلگران ما در بانک جهانی خاطر نشان کرده اند که با شدت گرفتن تحریم ها نوح بیکاری در قشر زنان ایران رو به افزایش گذاشته و نرخ مشارکت این قشر در حوزه اشتغال ایران دچار افت شده و طبیعی است که با رفع تحریم ها این نقصان تا حدودی جبران شود.

مرکز بررسی ها و مطالعات راهبردی

ایا توافق ایران و رفع تحریم های ایران، به شکل مشخص و آشکار در منطقه خاورمیانه نیز تأثیرگذار خواهد بود؟

افزوده شدن روزانه یک میلیون بشکه نفت ایران به حجم صادرات نفت این منطقه از دیدگاه ما پیامد یا واکنش خاصی از سوی دیگر صادر کنندگان نفت در خاورمیانه به دنبال نخواهد داشت و کاهش ۱۴ درصدی یا ۱۰ دلاری قیمت جهانی هر بشکه نفت خام، مهم ترین اتفاقی است که این منطقه می تواند شاهد آن باشد.

افت ۱۰ دلاری قیمت هر بشکه نفت، کاهش قیمت بسیار قابل توجهی به شمار می رود، به عقیده شما چرا این

اتفاق با این شدت رخ خواهد داد؟

تقاضای جهانی برای نفت کاهش زیادی دارد اما در این مورد خاص باید به این نکته مهم توجه داشت که در بازار جهانی نفت هنگامی که قیمت نفت تا حد زیادی افزایش پیدا کند تأثیر آن بر میزان تقاضا اندک و ملایم خواهد بود اما در عین حال این نوع کاهش خاص تقاضا در بازار نفت به این معنی نیز خواهد بود که یک رشد کوچک در عرضه نفت تأثیر کاهشی شدیدی بر قیمت آن خواهد داشت.

منبع: روزنامه گسترش صنعت، معدن و تجارت

